

Manel Guerrero **Comissari**

“El llegat de Palau i Fabre encara no és prou conegut”

Manel Guerrero (Mataró, 1964), assagista i crític artístic i literari, és el comissari de l'Any Palau i Fabre i, per tant, l'ideòleg del seu programa d'activitats. Va conèixer l'escriptor i intel·lectual als anys noranta i la seva amistat va perdurar fins a la seva mort.

“Si ens haguessin dit fa quinze anys que en Palau i Fabre rebria un comiat a la Generalitat no ens ho hauríem cregut, era inimaginable”. Això va dir vostè el dia del seu enterament, durant el qual, per cert, el president Montilla va pronunciar malament el seu nom: Palau i Fabrè...

Palau i Fabre va ser un personatge problemàtic, de fort caràcter, molt independent i individualista, que va tenir conflictes de tota mena tant durant la guerra com els primers anys del franquisme. Hi ha la famosa anècdota del recital de *La sabata* (1943), que el titllen de poeta antisocial. Serà exclòs tant dels ambients de la resistència cultural catalanista interns com dels externs. Estava sol. El 1961 torna a Catalunya i s'instal·la a Llançà com un eremita. Es refugia en l'estudi de Picasso, dona per acabada la seva obra poètica i lluita per estrenar teatre sense aconseguir-ho. Amb l'arribada de la democràcia reprèn el seu compromís amb la societat: es fa membre del PEN català i és triat president. És, però, el moment d'altres escriptors, i ell no és que estigui marginat, però sí que té poca relació amb els cercles literaris. Era un gran defensor de l'avantguarda i molt crític amb el noucentisme més encarcerat, i això li va provocar un cert distanciament amb el nucli cultural de la Generalitat convergent. Queda fora del cànon literari.

En quin moment es capgira la situació i qui va contribuir a restituir-lo?

El canvi de percepció es dona amb la generació dels setanta. Hi ha un fet decisiu i és quan Vicenç Altaió i Jaume Creus li publiquen *Els quaderns de l'alquimista* i les traduccions d'Antonin Artaud. És un primer reconeixement a la seva radicalitat. Hi haurà altra gent que el reivindicarà com a poeta, dramaturg i expert en Picasso, i tots seran clau: David Castillo, Julià Guillamon, Oriol Izquierdo, Hermann Bonnín, Jordi Coca, Pilar Parcerisas... El que és interessant de la recepció de Palau i Fabre és que la seva lectura s'ha renovat en cada generació. El festival Poesia i + que se celebra a la seva fundació ha recollit la nova generació de poetes, Jaume Pons Alorda, Manuel Forcano, Sebastià Alzamora i tants d'altres, que són fervents fans seus.

Els reconeixements institucionals van acabar arribant, però alguns molt tard, just abans de la seva mort, com el que li va fer el Museu Picasso quan va entrar Pepe Serra de director.

Com a estudiós de Picasso sempre va tenir la recança que no era prou valorat a Barcelona. Es queixava amb amargor que el museu no el tenia en consideració. Internacionalment ho era molt, de reconegut. El cridaven als Estats Units, a França... arreu, per fer conferències, mentre aquí veia que no li feien cas. Els quatre grans volums de la biografia de Picasso estan traduïts a les llengües més importants del món: anglès, francès, italià, japonès, rus... Segurament és un dels assagistes catalans que tenen més obra traduïda a d'altres llengües.

En tot cas, avui podem dir que és reconegut per tothom?

Jo crec que sí, que hi ha consens a considerar-lo un dels grans escriptors i intel·lectuals de la segona meitat del segle XX. Ara bé, malgrat tot, el seu llegat encara no és prou conegut. El que més la poesia, poc l'assaig i el que menys, el teatre. Et diria que el seu llegat és poc i mal conegut perquè és polièdric i complex. Aquest és un dels grans reptes de l'Any Palau i Fabre.

Quin paper ha jugat la seva fundació a Caldes en la propagació del seu llegat?

Els darrers anys de la seva vida, Palau i Fabre buscava el màxim reconeixement social. I la creació de la fundació es va convertir en la seva principal obsessió. Durant molts anys va buscar diversos llocs sense èxit. Jo sempre vaig pensar que no s'acabaria de fer mai. Ell mateix parlava de miracle el dia de la inauguració. La seva obertura, el 2003, va marcar un abans i un després, sens dubte. És un dels centres culturals, artístics i poètics més estimulants que s'han construït les darreres dècades a Catalunya, fora de Barcelona. I aquesta és l'altra raó de ser del programa de l'any commemoratiu: consolidar aquesta institució tan impor-

tant en la vida cultural del país.

Òbviament, serà l'espai principal de la celebració del centenari.

Amb uns recursos molt modestos, es faran actes a tots els llocs on va viure i va crear Palau i Fabre: Barcelona, París, Llançà i Caldes d'Estrac, que efectivament serà l'epicentre. La primera exposició, *Poemes de l'alquimista*, comissariada per Julià Guillamon, s'obrirà aquesta primavera a la Fundació Palau i l'any que ve es veurà al Palau Robert de Barcelona. El que ens agradaria és que l'exposició de clausura de l'any commemoratiu la fes Miquel Barceló. Un dels artistes actuals que Palau i Fabre més admirava era Barceló. Es van conèixer i volia haver fet una exposició seva a la fundació, que al final no va poder ser. Recordant aquest desig, li vaig proposar que fes el logotip del centenari, i l'ha fet. Barceló no ha estat mai a la Fundació Palau i aquest any el convidarem a venir perquè s'imagini quina exposició hi podria fer. El veiem molt ben predisposat.

Els continguts traspuen moltes complicitats, fins i tot amb la Casa Natal de Picasso a Màlaga per fer una exposició. En canvi, es troba a faltar alguna aportació rellevant del Museu Picasso de Barcelona, precisament.

Un any beneït per Sant Jordi

L'Any Palau i Fabre és una iniciativa de la fundació de l'artista que de seguida va trobar un ferm suport de la Generalitat, tot instaurant-lo com a una de les commemoracions culturals oficials del 2017. Els actes d'obertura coincidiran amb els dies previs i el mateix dia de Sant Jordi. El divendres 21 (13 h) es col·locarà una placa a la seva casa de Barcelona, al carrer Bruc, 99. Poetes, actors i amics seus el llegiran i el recordaran. L'endemà dissabte (18 h), la festa es desplaçarà a la Fundació Palau de Caldes. Maria del Mar Bonet i Biel Mesquida, amb Dani Espasa, cantaran i recitaran Bartomeu Rosselló-Pòrcel i Palau i Fabre. La veu del poeta també serà molt present durant la diada. I el dilluns de ressaca (19.30 h), al Museu Picasso, s'escenificarà l'espectacle *La llavor de l'amor*, compost per poemes, textos i cançons, a càrrec de l'actriu Montse Guallar i el músic Max Sunyer.

S'ha sumat a la celebració a través del III Congrés Internacional sobre Picasso, que un dels tres dies es desplaçarà a Caldes i, naturalment, abordarà el Palau i Fabre expert de l'artista. El que ha passat és que el Museu Picasso ha tingut un canvi de direcció recent. El nou director, Emmanuel Guigon, és especialment receptiu amb Palau i Fabre i té molt interès a donar-li més presència. El museu i la Fundació Palau signaran aviat un protocol de col·laboració. Guigon, a més, ens ajudarà per poder fer alguna cosa amb el Museu Picasso de París. Pel que fa a l'exposició

Treballem amb Barceló per fer una exposició

que hem coproduït amb Màlaga, *Palau mira Picasso*, és un projecte del periodista Víctor Fernández basat en material fotogràfic de Palau i Fabre sobre Picasso. Es veurà primer a Màlaga i després, a la tardor, a Caldes.

El focus de l'activitat teatral del programa intenta, com ha dit abans, reparar un immens silenci.

Fixa't si és fort: el gran cicle teatral de Palau i Fabre, el *Don Joan*, s'ha estrenat a Madrid en castellà perquè Mario Gas l'hi va proposar a Hermann Bonnín. Però no s'ha representat mai en català a Catalunya. La Fundació Palau no té mitjans per fer una gran producció, però sí que hem propiciat que es facin alguns espectacles: als festivals Grec i Temporada Alta i a La Seca, *Poemes de l'alquimista*; conjuntament amb Òmnium Cultural, *La llavor de l'amor*; i en el marc del Festival Poesia i +, *Estimat Picasso*, un projecte que comença com una lectura dramatitzada i que, si tot va bé, es transformarà en un espectacle teatral i en una pel·lícula. És un projecte ambiciós però a llarg termini.

L'Any Palau i Fabre, doncs, té corda per estona, més enllà dels dotze mesos d'activitat oficial.

Si aquests anys commemoratius només serveixen perquè les institucions i els polítics puguin fer-se fotos, no tenen cap sentit. L'important és que serveixin per revisar críticament les figures i per incentivar la lectura de les seves obres. I, sí, el nostre serà un any inacabat. Guillamon està preparant la biografia de Palau i Fabre i es presentarà més endavant. Els estudiosos tenen feina a fer a l'arxiu que custodia la fundació, perquè encara hi ha molt material inèdit per publicar, de teatre, assaig i alguna cosa de poesia. *

Manel Guerrero.
JUANMA RAMOS